

Nr 360.

*Av fröken Hesselgren, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition
angående uppfostringsbidrag åt avlidna telegrafkommissarien
Bea (Beda) Magdalena Valgrens dotter Marya Adalberti de
Gotha Valgren.*

I proposition nr 235, given den 11 mars 1932, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att avlidna telegrafkommissarien Bea (Beda) Magdalena Valgrens dotter Marya Adalberti de Gotha Valgren må från och med den 1 maj 1931 till och med utgången av det kalenderår, varunder hon uppnår 18 års ålder, uppbära ett årligt uppfostringsbidrag å 600 kronor att utgå av telegrafverkets medel.

Propositionen har föranletts av en hemställan från telegrafstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att förenämnda Marya Adalberti de Gotha Valgren finge, utan hinder av att hon vore född utom äktenskapet, tilldelas den pension, vartill hon i övrigt kunde prövas vara berättigad.

Telegrafstyrelsen har i sin skrivelse redogjort för bestämmelserna angående pensionering av efterlevande barn till kvinnliga befattningshavare i statens tjänst. Jämlikt kungörelse den 18 juni 1925 är en var kvinnlig innehavare av ordinarie befattning i statens tjänst med avlöning enligt grunder, som fastställts 1925 eller senare, skyldig att genom erläggande av avgifter bereda rätt till pension åt efterlevande barn. Sådan befattningshavares efterlevande barn äger åtnjuta pension enligt de bestämmelser, som i vederbörande pensionsinrättnings reglemente stadgats för barn efter manlig innehavare av samma befattning eller befattning i samma lönegrad vid det verk eller den stat, den kvinnliga befattningshavaren tillhört.

Beträffande pensionsrätt för barn efter befattningshavarna i de verk, vilkas personal är skyldig att tillhöra civilstatens änke- och pupillkassa, gälla bestämmelserna i reglementet för denna kassa (S. F. S. nr 528/1916), § 7, enligt vilka, efter lagändring 1929 (S. F. S. nr 407), deläggares eget arvsberättigade barn är pensionsberättigat. Då barn utom äktenskap utan undantag äger taga arv efter modern, inträder alltså, jämlikt civilstatens änke- och pupillkassas regler, utan vidare pensionsrätt för kvinnlig befattningshavares barn utom äktenskap.

I fråga om den barn efter avlidnen manlig innehavare av ordinarie befattning vid telegrafverket tillkommande pensionsrätt gälla bestämmelserna i reglementet den 10 december 1920 för telegrafverkets änke- och pupill-

kassa. I 8 § 2 mom. av detta reglemente stadgas, att de pensionsberättigade äro delägaras änka, så länge hon lever ogift, samt delägaras barn, tills det uppnått 21 års ålder eller dessförinnan trätt i äktenskap. Enligt 1 mom. i samma paragraf skall äktenskap, på vilket anspråk å pension grundas, vara ingånget före delägaras avgång från telegrafverkets ordinarie tjänst och innan han fyllt 60 år. Dessa bestämmelser har direktionen över telegrafverkets änke- och pupillkassa tolkat så, att pension icke i något fall kan utgå till manlig befattningshavares barn utom äktenskap. I följd härav skulle ej heller telegrafkommissariens Valgrens dotter kunna i denna ordning beredas pension.

Telegrafstyrelsen har till stöd för sin framställning bland annat framhållit, dels att det strider mot billighetens krav, om Valgrens dotter skulle bliva utestängd från pensionsrätt, trots att modern för beredande av sådan rätt författningenhaft haft att erlægga avgifter med ej mindre än 15 kronor 50 öre för månad eller sammanlagt för tiden från den 1 juli 1925 till frånfallet 1 074 kronor 15 öre, dels ock att om Valgren i stället innehaft motsvarande befattning inom exempelvis postverket, för vilket eljest gälla samma avlönings- och pensionsbestämmelser som för telegrafverket, skulle dottern nu utan vidare varit berättigad till en pension, som, med tillämpning i övrigt av de för telegrafverkets änke- och pupillkassa gällande bestämmelser, uppgått till 1 278 kronor för år, förutom stadgat dyrtidstillägg.

Statskontoret har i utlåtande den 4 mars 1932 förklarat sig icke motsätta sig, att framställning gjordes till riksdagen i enlighet med telegrafstyrelsens hemställan, dock med någon tvekan, föranledd därav, att statskontoret icke ansett det otvivelaktigt, att förutsättningar för pension enligt reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa förelegat i ifrågavarande fall. Statskontoret har nämligen tolkat förenämnda kungörelse den 18 juli 1925, jämförd med § 7 i reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa, så att kvinnlig befattningshavares barn utom äktenskap skulle vara pensionsberättigat endast i fall, motsvarande dem, då sådant barn efter manlig befattningshavare är arvsberättigat och således äger åtnjuta pension, d. v. s. då barnet är trolovningsbarn eller förklaring, som avses i lag den 8 juni 1928 om arv 3 kap. 2 och 3 §§, avgivits av fadern. Denna statskontorets tolkning av ifrågavarande bestämmelser torde emellertid vara oriktig. Den ändring av § 7 i reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa, genom vilken uttrycket »äkta barn» utbyttes mot »eget arvsberättigade barn», gjordes 1929, då lagen om arv redan trätt i kraft, varför det icke är tänkbart, att pensionsrätten för kvinnlig befattningshavares barn utom äktenskap därigenom knöts till en förutsättning, som aldrig kan vara för handen. Den förklaring, som avses i lag om arv 3 kap. 2 och 3 §§, kan nämligen endast avgivas av *fader* till barn utom äktenskap. Efter modern är ett sådant barn jämlikt samma lag kap. 3 1 § alltid arvsberättigat och måste sålunda enligt stadgandet i reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa § 7 anses pen-

sionsberättigat. Men även om ifrågasvarande bestämmelser skulle vara att tolka på det sätt statskontoret anser, äro emellertid förutsättningarna för arvsrätt och därmed pensionsrätt enligt reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa i förevarande fall uppfyllda, enär telegrafkommissarien Valgrens dotter är trolovningsbarn.

Det torde sålunda vara otvivelaktigt, att telegrafkommissarien Valgrens dotter, om modern innehaft motsvarande befattning inom verk, vars befattningshavare äro skyldiga att tillhöra civilstatens änke- och pupillkassa, utan vidare skulle hava varit berättigad till den pension, för vars tryggande modern fått vidkännas betydande utgifter. Det synes mig därför obilligt och i hög grad stötande för rättskänslan, om dottern nu utestänges från pensionsrätt.

Vad här anförts synes utgöra starka skäl för ett bifall till telegrafstyrelsens hemställan om dispens från de i kungörelsen den 18 juni 1925 givna bestämmelserna om pensionering av efterlevande barn till kvinnliga befattningshavare. Gentemot ett beslut i sådan riktning har emellertid statskontoret gjort gällande, att ett dylikt medgivande skulle kunna medföra vittgående konsekvenser. Om man tillmäter denna invändning avgörande betydelse, kan man uppenbarligen avvärja faran för dylik konsekvenser genom att i stället för en allmän dispens medgiva understöd av telegrafverkets medel med visst belopp. Det är denna utväg, som av departementschefen i propositionen förordats. Det synes mig emellertid, i betraktande av att Valgrens dotter vid en dispens skulle erhålla en årlig pension av nära 1 300 kronor förutom dyrtidstillägg, innebära en alltför sträng beskärning av pensionsbeloppet, att, såsom i propositionen föreslagits, fastställa understödet endast till 600 kronor årligen. För min del får jag därför föreslå, att beloppet bestämmes till 1 000 kronor årligen.

Vidare synas skäl föreligga för sådan ändring i Kungl. Maj:ts förslag, att understödet får utgå intill dess barnet uppnått 21 års ålder, vilket skulle hava varit fallet, om pensionsrätt förelegat enligt gällande författning.

På grund av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte medgiva, att avlidna telegrafkommissarien Valgrens dotter Marya Adalberti de Gotha Valgren må från och med den 1 maj 1931 till och med utgången av det kalenderår, varunder hon uppnår 21 års ålder, uppbära ett årligt uppfostringsbidrag å 1 000 kronor, att utgå av telegrafverkets medel.

Stockholm den 9 april 1932.

Kerstin Hesselgren.